

Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (BİLSEM Örneği)

Yrd.Doç.Dr. İbrahim Yaşar Kazu
Fırat Üniversitesi - Türkiye
ibrahimykazu@gmail.com

Cem ŞENOL (Y.L. Öğr.)
Fırat Üniversitesi - Türkiye
cemsenol023@gmail.com

Özet

Bu araştırma, Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Betimsel özellikte olan bu çalışmada tarama (survey) yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de bulunan 61 Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapmakta olan 675 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Türkiye’deki 61 Bilim ve Sanat Merkezlerinden random yöntemiyle seçilen 24 Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğretmenlerin kişisel bilgileri, üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşleri ve karşılaştıkları sorunlar ile ilgili maddelerden oluşan, araştırmacı tarafından hazırlanan ve geçerlik-güvenirlilik çalışmaları yapılan bir anket kullanılmıştır. Bu veri toplama aracı örneklemin tamamına gönderilmiş ancak çalışmada 318 anket değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama teknikleri ile varyans analizi, t-testi, Kruskal Wallis-H (KWH), Mann Whitney U (MWU) ve scheffe testleri kullanılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarında, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik öğretmen görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlere genel olarak katıldıkları belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitimin öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarına yardımcı olduğu görüşüne öğretmenlerin daha fazla katıldıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin, üstün yetenekliler eğitiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluğunun, Bilim ve Sanat Merkezlerinin fiziki ortam şartları ve öğrencilerin devamsızlığı ile ilgili sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Bunların yanı sıra, öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitiminde en az yaşadıkları sorun ise öğrencilerle iletişim konusunda olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda Bilim ve Sanat Merkezlerinin fiziki ortamları, araç-gereç yeterlilikleri yeniden gözden geçirilmelidir. Ayrıca, Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrencilerin daha fazla zaman geçirebilmesi ve devamlılığının da artırılabilmesi için Bilim ve Sanat Merkezlerinin örgün eğitim kurumu haline getirilecek şekilde yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Üstün yeteneklilik, Üstün yeteneklilerin eğitimi, Bilim ve Sanat Merkezleri.

GİRİŞ

Bir ülkenin gelişerek çağdaş uygarlık düzeyine ulaşması, insan kaynaklarının önemli ölçüde verimli kullanılmasına bağlıdır. Sürekli olarak gelişen ve büyüyen dünyamızda, doğuştan getirdikleri bir takım özellikleriyle farklı bir statüye sahip olan

üstün yetenekli bireyler de bir toplumun en önemli insan kaynaklarından birisidir. Bu bağlamda; içinde bulunduğumuz bilgi, yaratıcılık ve farklı bakış açısına dayanan rekabet dünyasında toplumlar, üstün yetenekliliği ülke geleceğine yönelik yapılacak önemli bir yatırım olarak görmektedirler.

Toplum dilinde üstün yeteneklilik, akıllı, zeki, kafalı seklindeki ifadelerle karşımıza çıkarken akademik literatürde, üstün yeteneklilik kavramına ilişkin çeşitli tanımlamalara yer verilmiştir. Günümüzde üstün yeteneklilik kavramında Renzulli'nin yapmış olduğu tanım büyük ölçüde kabul görmektedir. Renzulli geliştirdiği üstün yeteneklilik teorisini “three ring” (3 halka) olarak ifade eder. Renzulli (1986: 55)'ye göre üstün yeteneklilik insan yapısındaki şu üç temel öğenin etkileşiminden ortaya çıkmaktadır:

1. Genel zeka gelişiminde ortalamanın üstünde olmak, normalin üzerinde bir yeteneğe sahip olma (yetenek).
2. Problemlere farklı açılardan yaklaşarak, yaratıcı çözümler üretebilme becerisi (yaratıcılık).
3. Üzerine aldığı bir işi başından sonuna kadar götürebilecek yüksek motivasyona sahip olma (motivasyon).

Dolayısıyla Renzulli'ye göre, bir işte üst seviyede sorumluluk ve ortaya çıkan üründe yenilik ve farklılık içeren bir yaratıcılığı kapsayan nitelikler üstün yetenekliliği belirlemektedir. Renzulli'nin tanımı temel alınarak, üstün yeteneklilik için, “insanların herhangi bir değerli alandaki etkinliklerinde gizil güçlerini üst düzeyde sergileyebilmesi yeterliliğidir” tanımı da yapılmıştır (Freeman, 1985). Mönks ve Boxtel (1985) ise, Renzulli'nin görüşlerine aile, okul ve akran çevrelerini de eklemişlerdir. Üstün yetenekliliğin yalnızca yaratıcılık, kararlılık ve farklılık olmadığını, bunun yanında belirtilen sosyal çevrelerdeki davranışların ve güdülenmenin de üstün yetenekli bireyler için ayırt edici olduğunu vurgulamışlardır (Akt. Freeman, 1985).

Üstün yetenekliliğin çok boyutlu bu tanımlarına göre; zihnin erken gelişmesi, hızlı kavrama ve yüksek hızda öğrenme gibi bilişsel yetenekler, kavramları hızlı şekilde öğrenmek, daima verilen sürenin önünde olmak, yaşa göre gelişmiş kelime haznesi, karmaşık problemleri çözmek için yaratıcı fikirler ve yöntemler üretme, bireysel olarak ilgi duyulan problemler, tek noktaya odaklı ve farklı açılardan bakarak düşünmek için yüksek bilişsel beceriler, sorunlara duyarlılık, zor görevlere yönelik bireyde oluşan eğilim gibi özellikler çocuklukta ve yetişkinlikte üstün yetenekliliğin göstergesi olarak düşünülebilir (Heller ve Schofield, 2008). Öyle ki; 1978 de yapılan Amerikan Kongresi'nde üstün yetenekli çocuk; “okul öncesi, ilk veya ortaokul seviyesinde kanıtlanmış bir potansiyel yeteneğe sahip; entelektüel, yaratıcılık, spesifik akademi gibi alanlarda yüksek performans sergileyen veya liderlik kabiliyeti gösteren; görsel alanlarda üstün performans gösteren ve hizmet veya aktiviteleri genellikle okul tarafından karşılanamayan çocuktur” şeklinde tanımlanmıştır (Silverman, 1982: 172, Akt. Babaeva ve Voiskounsky, 2002). Üstün yetenek; kendi başına ayrıcalıklı bir özellik, ya da yalnızca bazı kişilerde gözlenen bir özellik değil, yetenek düzeyi ne olursa olsun, tüm insanlarda gözlenen özelliklerin varoluş derecesindeki, görülme sıklığındaki, ortaya çıkış zamanındaki ve bir araya gelişindeki özgünlükten kaynaklanan bir

özelliğdir. Bir başka deyişle, üstün yetenekliler farklı türden insanlar değil, bazı özelliklerinin dağılımı, sıklığı, zamanlaması ve kompozisyonu açısından farklılık gösteren kişilerdir (Akarsu, 2001: 3). Üstün yetenekli çocuklar, ilgilendikleri alanlarda kendi yaşlıları, çevreleri ve kendileri ile aynı deneyimlere sahip olanlardan daha yüksek bir aşama sergilemektedir. Bu çocuklar entelektüel, yaratıcılık, sanat alanlarında üstün bir performans gösterirken liderlik alanında da pek karşılaşılmayan yeteneklere sahip olabilmekte veya bazen özel akademik alanlarda öne çıkabilmektedirler (Çatalbaş, 1998: 16-17). Bu gibi özellikleri göz önünde bulundurulduğunda; normal örgün eğitim programlarının üstün yetenekli çocukların eğitimsel ihtiyaçlarını karşılamadığı, müfredatların çok yönlü ve yaratıcı özellikler taşıması gerektiği, birçok araştırmacı ve eğitimci tarafından kabul edilmektedir. Aynı zamanda üstün yetenekli çocukların eğitimsel programları, bilişsel gelişimlerini destekleyecek şekilde düzenlenerek, çocukların gelişimsel düzeylerine uygun olması gerekmektedir (Meador, 1996; Akt. Dönmez ve Kurt, 2004: 393). Üstün yetenekli çocuklar, uygun eğitim ortamlarında eğitilerek insanlık için büyük bir kazanım haline gelebilecekleri gibi, eğitimlerinin önemsenmemesi ve potansiyellerinin dikkate alınmadığı durumlarda da insanlık için çok büyük bir kayıp olabilirler. Dolayısıyla üstün yetenekli çocuklar, kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları, özel eğitim ve hizmetler ile yetiştirilmelidirler.

Topluma yönelik büyük katkılarından yola çıkılarak üstün yeteneklilik, özel eğitim kapsamında bilimsel olarak ele alınmış ve çeşitli ülkelerde üstün yeteneklilerin eğitimi için çeşitli projeler ve modeller geliştirilmiştir. Ülkemizde de bu modellerin uygulanabilirlikleri tartışılmış ve bu konuda geniş çaplı olarak ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmalar incelenerek 1995 yılında, MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) kurulmuştur. MEB'in 2007 yılında yayınladığı yönergesinde merkez şöyle tanımlanır:

“Bilim ve Sanat Merkezi, okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur.”

Öğrenciler hem kendi akran gruplarıyla normal eğitim öğretimine devam etmekte hem de kalan zaman aralıklarında BİLSEM'lerde kendine uygun eğitim olanaklarından faydalanmaktadır. Bu merkezlerde çocuk merkezli eğitim anlayışına paralel, disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak modüler yapıda bir program hazırlanmıştır. Programlar, öğretmenlerin rehberliğinde ve bireysel öğrenme ilkesine uygun olarak hazırlanmaktadır. Programların çocukların yaratıcılığını, sorunlara farklı yaklaşma ve çözüm bulma becerilerini geliştirecek ve ileri dönemlerde karşılıklarına çıkması olası problemlere çözüm üretebilecek nitelikte hazırlanmasına özen gösterilmektedir. Hazırlanan bu programlarla çocukların disiplinler arası ilişkileri dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya ileri düzeyde bilgi, beceri, tutum ve davranış kazanmaları amaçlanmaktadır (MEB, 2007).

BİLSEM’lerde üstün yeteneklilere yönelik uygulanan bu programlar, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi kapsamında ele alınmaktadır. Ancak bu konuyla ilgili henüz bir yönetmeliğin bulunmaması ve merkezlerde örgün eğitimdeki gibi bir programın olmaması, BİLSEM’lerde uygulanan ve sadece bir yönerge kapsamında yer verilen üstün yetenekliler eğitim programına yönelik görüşlerin belirlenmesi ihtiyacını gündeme getirmektedir. Bu noktada; BİLSEM’lerde görev yapan öğretmenlerin programların uygulama aşamasında görev almaları, üstün yeteneklilere yönelik uygulanan eğitim programlarına ilişkin görüşlerini önemli kılmaktadır. Öyle ki öğretmenlerden alınacak görüşlerle; öğretmenlerin programla ilgili memnuniyetlerinin, uygulamada karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi sağlanabilir. Bu düşüncelerden yola çıkılarak üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin ortaya konulması bir problem olarak algılanmıştır.

Araştırmanın genel amacı, öğretmenlerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları şu şekildedir:

1. Öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlere katılma düzeylerini belirlemek.
2. Öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlere katılma düzeylerinin; cinsiyetlerine, mesleki kıdemlerine, branşlarına, göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek.
3. Öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitiminde karşılaştıkları sorunları belirlemek.

YÖNTEM

Araştırma betimsel bir çalışma olup, tarama (survey) modelindedir. Tarama modeli, geçmişte veya halen varolan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2005: 77). Bu çalışmada da üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri var olduğu şekliyle betimlenmiştir.

Araştırmanın evrenini, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de bulunan 61 Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapmakta olan 675 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Türkiye’deki 61 Bilim ve Sanat Merkezlerinden random yöntemiyle seçilen 24 Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı örneklemin tamamına gönderilmiş ancak çalışmaya, evrendeki öğretmenlerin % 47.11’i ile 318’i katılmıştır. Tablo 1’de öğretmen adaylarının kişisel bilgilerine yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 54,7’si erkek, % 45,3’ü ise kadındır. Araştırmanın örneklemini, en fazla 11-15 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin (% 33,3) oluşturduğu görülürken, bu grubu 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenler (% 32,1) izlemektedir. Bununla birlikte, araştırma kapsamında BİLSEM’lerde 1-5 yıl arası ile 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olarak görev yapan öğretmenlerin, diğer mesleki kıdemdeki öğretmenlere göre daha az olması dikkat

çekmektedir. Öğretmenlerin % 11,0'i Matematik, % 11,3'ü Türkçe, % 13,8'i Sosyal Bilgiler, % 19,8'i Fen ve Teknoloji, % 9,4'ü Bilişim Teknolojileri, % 9,7'si İngilizce, % 13,2'si Sanat dersleri, % 11,6'sı Rehberlik branşlarında eğitim-öğretim vermektedirler.

Tablo 1. Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

Cinsiyet	f	%
Erkek	174	54,7
Kadın	144	45,3
Mesleki Kıdem	f	%
1-5 yıl	33	10,4
6-10 yıl	102	32,1
11-15 yıl	106	33,3
16-20 yıl	46	14,5
21 yıl ve üzeri	31	9,7
Branş	f	%
Matematik	35	11,0
Türkçe	36	11,3
Sosyal Bilgiler	44	13,8
Fen ve Teknoloji	63	19,8
Bilişim Teknolojileri	30	9,4
İngilizce	31	9,7
Sanat dersleri	42	13,2
Rehberlik	37	11,6
Toplam	318	100,0

Veri toplama aracı olarak; üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla, ilk olarak literatür taraması ve özellikle Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinin incelenmesi sonucunda 52 maddeden oluşan anket geliştirilmiştir. Belirlenen 52 maddelik taslak form, konu alanında uzman ve BİLSEM'lerde görev yapan öğretmenlerin farklı görüşleri ile ön incelemeden geçirilmiştir. Öğretmen ve uzman görüşleri doğrultusunda 52 maddeden 47 madde üzerinde uzlaşma sağlanmıştır. Öğretmenlerin ve uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda yapılan gerekli düzenleme ve değişikliklerin ardından 47 maddeden oluşan anket, Ankara, Bayburt, Kastamonu, Nevşehir, Gaziantep, Adana, Malatya, Elazığ, İzmit, Konak, İzmir, Tokat Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan toplam 150 öğretmene uygulanmış ve ön uygulama sonucu olarak veriler işleme alınmıştır. Ölçeğin uygulanması ile elde edilen puanların güvenilirliği Cronbach Alpha güvenilirlik formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik kat sayısı 0.93 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuca göre ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarıyla son halini alan ankette, öğretmenlerin kişisel bilgilerini içeren 3 madde, üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlerini içeren 47 madde ve karşılaştıkları sorunlara yönelik 14 açık uçlu sorudan oluşan toplam 64 madde yer almaktadır (Ek 1).

Literatür taraması, uzman görüşleri, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları neticesinde son halini alan ölçme aracı, öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Ankara, İstanbul, Denizli, Bayburt, Konya, Kastamonu, Zonguldak, Kırıkkale, Nevşehir, Manisa, Trabzon, Yozgat, Şanlıurfa, Muş, Afyon, Van, Gaziantep, Adana, Malatya, Elazığ, İzmit, Konak, İzmir, Tokat Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan öğretmenlere uygulanmıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de bulunan bütün Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapmakta olan öğretmenler oluşturduğundan uygulama aşaması, veri toplama aracının posta yoluyla gönderilmesi ile sağlanmıştır. Örneklemdeki Bilim ve Sanat Merkezlerinin ayrı ayrı adreslerine ve öğretmen sayılarına ulaşılmış ve veri toplama aracı, bir zarfın içinde MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığından alınmış anket uygulama izin belgesi, öğretmene anketin nasıl uygulanması gerektiğinin belirtildiği küçük bir notla ile birlikte, öğretmenlerin görev yaptıkları BİLSEM adreslerine posta ile gönderilmiştir. 12 Nisan 2011 tarihinden itibaren BİLSEM’lere yollanılmaya başlayan anketler 26 Haziran 2011 tarihinde geri dönüşlerini tamamlamıştır. Gönderilen 389 anketten 337 tanesi geri dönmüş ve bu anketlerden de 19 tanesi yanlış veya eksik işaretlemelerden dolayı değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuçta, 318 anket işleme alınmıştır.

Araştırmanın amacına uygun olarak elde edilen verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama gibi tekniklerden yararlanılmıştır. Bunun yanı sıra araştırmada varyans analizi, t-testi, Kruskal Wallis-H (KWH), Mann Whitney U (MWU) ve Scheffe testleri kullanılmıştır. Ankette yer alan ilgili maddelerin gerçekleşme düzeyini belirlemek için aşağıda belirtilen puan aralıkları baz alınmıştır: *Hiç Katılmıyorum 1.00 – 1.80, Katılmıyorum 1.81 – 2.60, Kısmen Katılıyorum 2.61 – 3.40, Katılıyorum 3.41 – 4.20, Tamamen Katılıyorum 4.21 – 5.00.*

BULGULAR

1. Öğretmenlerin Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Anketteki BİLSEM’lerde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik tüm maddelerin genel ortalamaları incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin, maddelerden olumsuz olanları dışında diğerlerine genel olarak ‘katılıyorum’ ile ‘tamamen katılıyorum’ düzeylerinde görüş belirttikleri görülmektedir. Üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik olumsuz görüşlerin yer aldığı maddelere ise öğretmenlerin, ‘katılmıyorum’ ile ‘hiç katılmıyorum’ düzeylerinde görüş belirttikleri belirlenmiştir. Bu durum, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik öğretmen görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına Yönelik Görüşler

M No	Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitim,	\bar{X}	SS
-Kazanımlar-			
1.	Öğrencilerin yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesine olanak sağlar.	4,46	,66
2.	Öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarına yardımcı olur.	4,49	,60
3.	Öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerine olanak sağlar.	4,22	,67
4.	Öğrencilerin teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerine olanak sağlar.	3,98	,80
5.	Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine yardımcı olacak nitelikte değildir .	1,67	,72
6.	Öğrencilerin bilimsel çalışma disiplini edinmelerine imkan sağlar.	4,20	,69
7.	Öğrencilerin çeşitli projelerini gerçekleştirebilmeleri için fırsat ve imkan sağlar.	4,41	,63
8.	Öğrencilerin benlik algısı kazanmalarına yardımcı olur.	4,10	,66
9.	Öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak sağlar.	4,14	,74
10.	Öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına göre eğitim-öğretim süresinin belirlenmesine imkan tanımaz .	1,74	,72
11.	Öğrencilerin geleceğe yönelik düşünceleri, tahminde bulunmaları ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtılmalarını sağlar.	4,13	,75
12.	Öğrencilerin sorunlara farklı yaklaşım ve çözüm bulma becerilerini geliştirmeye yardımcı olur.	4,19	,67
13.	Öğrencilerin kendileri ile akranları arasındaki benzerlik ve ayrılıkları hoşgörüle karşılamalarına olanak tanır.	4,06	,73
14.	Öğrencilerin yeteneklerini kullanarak geliştirdikleri ürünlerini ortaya koymalarına ve sergilemelerine olanak tanır.	4,37	,61
15.	Öğrencilerin sorumluluk kazanmalarını sağlar.	4,04	,81
16.	Öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözebilmelerine katkı sağlar.	4,13	,71
-İçerik-			
17.	Geniş kapsamlı tartışma konularına dayandırılmamıştır .	2,54	,96
18.	Konulara çeşitli disiplinler açısından yer verilmesine imkan sağlar.	4,00	,64
19.	Öğrenci tarafından seçilmiş konunun derinlemesine öğrenimine imkan sağlar.	3,89	,77
20.	Öğrencinin ilgi alanı dikkate alınarak belirlenmemiştir .	1,86	,69
21.	Bilgi yükü yerine, bilgi kazanma süreçlerine göre yapılandırılmıştır.	4,05	,74
22.	Öğrencilerin temel becerileri ile yüksek düzeyli düşünme becerilerinin bütünleştirilmesini sağlar.	4,18	,65
-Öğrenme Ortamları-			
23.	Öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini destekleyen çağdaş eğitim araç ve gereçleriyle donatılmıştır.	3,73	,92
24.	Öğrencileri motive edici olacak şekilde düzenlenmemiştir.	1,89	,78
25.	Sosyal ve psikolojik yönden öğrencilerin iş birliğine açık bir şekilde düzenlenmiştir.	3,77	,81
26.	Öğrenciler açısından ilginç ve eğlenceli duruma getirilmemiştir.	1,90	,76
27.	Öğrencilerin teknolojiyi daha fazla ve daha etkili kullanmasına olanak sağlar.	3,85	,82
-Öğrenme-Öğretme Süreci-			
28.	Öğrencilerin üst bilişsel düşünme becerilerini geliştirmesine sağlayan etkinliklerin planlanmasına ve uygulanmasına imkan verir.	4,18	,67
29.	Öğrencilerin bireysel ya da grup halinde proje çalışmalarına destek verir.	4,42	,62
30.	Öğrencilerin ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazanmalarına olanak sağlar.	4,14	,71
31.	Öğrencilerin bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetişmelerine olanak sağlar.	4,17	,76
32.	Öğrencilerin sınıf dışı kaynaklardan yararlanabilmesine fırsat vermez.	1,63	,68
33.	Sanat dalında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkanı sağlar.	3,71	,79
34.	Öğrencilerin bağımsız çalışma becerilerinin geliştirilmesine olanak sağlar.	4,09	,67
35.	Yeni teknik, malzeme ve şekilleri kullanan ürünlerin geliştirilmesine imkan tanır.	3,91	,70
36.	Öğrencilerin kendi kendilerini yönlendirmelerine fırsat verir.	3,91	,75
37.	Öğrencide kaygı ve stres yaratır.	1,74	,74
38.	Spor dalında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkanı sağlar.	1,97	,99
39.	Öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinde daha aktif olmalarını sağlar.	4,29	,70
40.	Günlük hayatta ilişkili öğeleri kapsayan etkinlikleri içermez.	1,69	,75
-Değerlendirme Süreci-			
41.	Öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimleri hakkında bilgi toplamayı amaçlayan etkinliklerin yapılmasına fırsat verir.	4,07	,68
42.	Öğrencilerin gerçekleştirdikleri projelere göre yapılır.	3,69	,80
43.	Öğrencilerin kendini yenileme ve geleceğe dönük planlar yapmasına yardımcı olur.	4,05	,68
44.	Öğrencilerin bilgi ve yeteneklerinin açığa çıkmasında etkili değildir.	1,56	,60
45.	Öğrencilerin nasıl değerlendirileceklerini açıklayan ölçütler sunar.	3,57	,78
46.	Verilen dönütlerle öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonlarını artırır.	3,99	,69
47.	Öğrencilerin çok yönlü değerlendirilmesine olanak sağlar.	4,01	,77

Öğretmenler Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitim “öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarına yardımcı olur” maddesine diğer maddelere göre

daha fazla katılmışlardır ($\bar{X}=4,49$). Bunun yanı sıra; öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinin “spor dalında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkanı sağladığı” görüşüne katılmamaları ($\bar{X}=1,97$) ise dikkat çekici bir bulgudur. Bu bulgu, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi’nde öğretmenler tarafından uygulanmak üzere spor dalları ile etkinliklere yer verilmesine rağmen, öğretmenlerin BİLSEM’lerdeki öğrenme-öğretme sürecinin bu etkinlikleri uygulama imkanı sağlamadığını düşündüklerini göstermektedir

Ayrıca, öğretmenlerin BİLSEM’lerde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin görüşlerinin; cinsiyet, mesleki kıdem ve branşlarına göre değişip değişmediğine ilişkin bulgular ve yorumlanmasına da yer verilmiştir. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki üstün yetenekli öğrencilerin eğitim programlarına ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin **cinsiyet** değişkenine göre t testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

M no	Maddeler	Cinsiyet	\bar{X}	ss	t	p
10	Öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına göre eğitim-öğretim süresinin belirlenmesine imkan tanımaz	Erkek	1,87	,77	3,560*	,000
		Kadın	1,58	,63		
20	Öğrencinin ilgi alanı dikkate alınarak belirlenmemiştir.	Erkek	1,95	,70	2,830*	,005
		Kadın	1,74	,66		
37	Öğrencide kaygı ve stres yaratır.	Erkek	1,85	,80	2,912*	,004
		Kadın	1,61	,64		
40	Günlük hayatla ilişkili öğeleri kapsayan etkinlikleri içermez.	Erkek	1,81	,77	3,209*	,001
		Kadın	1,54	,71		
44	Öğrencilerin bilgi ve yeteneklerinin açığa çıkmasında etkili değildir.	Erkek	1,62	,60	2,121*	,035
		Kadın	1,48	,58		

Tablodaki t testi sonuçları incelendiğinde; Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitim “öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına göre eğitim-öğretim süresinin belirlenmesine imkan tanımaz”, “öğrencinin ilgi alanı dikkate alınarak belirlenmemiştir”, “öğrencide kaygı ve stres yaratır” ve “günlük hayatla ilişkili öğeleri kapsayan etkinlikleri içermez” maddelerinde erkek öğretmenler ve kadın öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p < .05$). Bu maddeye ilişkin erkek öğretmenlerin görüşleri “katılmıyorum” düzeyindeyken, kadın öğretmenlerin görüşleri ise “hiç katılmıyorum” düzeyindedir. Kadın öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitim programıyla ilgili bu olumsuz görüşlere hiç katılmama durumları, kadın öğretmenlerin program ile ilgili daha olumlu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Ayrıca, Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitim “öğrencilerin bilgi ve yeteneklerinin açığa çıkmasında etkili değildir” maddesinde de erkek öğretmenler ve kadın öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p < .05$), ancak bu maddeye ilişkin hem erkek öğretmenlerin hem de kadın öğretmenlerin görüşleri “hiç katılmıyorum” düzeyindedir. Bununla birlikte oran olarak erkek

öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre bu maddeye daha fazla katıldıkları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre varyans analizi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Varyans Analizi Sonuçları

M. No	Maddeler	Toplam		Homojenlik		Varyans		Fark (scheffe)
		\bar{X}	SS	levne	p	F	p	
1	Öğrencilerin çeşitli projelerini gerçekleştirebilmeleri için fırsat ve imkan sağlar	4,46	,66	5,552*	,000	,847	,496	-
2	Öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarına yardımcı olur.	4,49	,60	,857	,490	1,305	,268	-
7	Öğrencilerin çeşitli projelerini gerçekleştirebilmeleri için fırsat ve imkan sağlar.	4,41	,63	1,690	,152	2,432*	,048	-
10	Öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına göre eğitim-öğretim süresinin belirlenmesine imkan tanımaz.	1,74	,72	3,257*	,012	,427	,789	-
12	Öğrencilerin sorunlara farklı yaklaşım ve çözüm bulma becerilerini geliştirmeye yardımcı olur.	4,19	,67	3,044*	,017	,187	,945	-
17	Geniş kapsamlı tartışma konularına dayandırılmamıştır.	2,54	,96	4,151*	,003	3,394	,010	-
19	Öğrenci tarafından seçilmiş konunun derinlemesine öğrenimine imkan sağlar.	3,89	,77	2,445*	,047	,889	,471	-
22	Öğrencilerin temel becerileri ile yüksek düzeyli düşünme becerilerinin bütünleştirilmesini sağlar.	4,18	,65	3,262*	,012	,252	,909	-
27	Öğrencilerin teknolojiyi daha fazla ve daha etkili kullanmasına olanak sağlar.	3,85	,82	2,890*	,023	2,625	,035	-
33	Sanat dalında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkanı sağlar.	3,71	,79	4,181*	,003	1,659	,159	-
35	Yeni teknik, malzeme ve şekilleri kullanan ürünlerin geliştirilmesine imkan tanır.	3,91	,70	7,852*	,000	2,198	,069	-
36	Öğrencilerin kendi kendilerini yönlendirmelerine fırsat verir.	3,91	,75	2,749*	,028	1,459	,215	-
38	Spor dalında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkanı sağlar.	1,97	,99	1,140	,337	1,602	,174	-
41	Öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimleri hakkında bilgi toplamayı amaçlayan etkinliklerin yapılmasına fırsat verir.	4,07	,68	1,413	,229	2,953*	,020	-
42	Öğrencilerin gerçekleştirdikleri projelere göre yapılır.	3,69	,80	5,142*	,001	2,209	,068	-

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşleri incelendiğinde; Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitim “öğrencilerin çeşitli projelerini gerçekleştirebilmeleri için fırsat ve imkan sağlar” ve değerlendirme süreci “öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimleri hakkında bilgi toplamayı amaçlayan etkinliklerin yapılmasına fırsat verir”

maddelerinde anova testi sonucuna göre anlamlı farklılık çıkmıştır ($p < .05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla bu maddelere scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe testi sonuçlarına göre ise bu maddelerde gruplar arası farklılığın çıkmadığı belirlenmiştir.

Analizler neticesinde, Levene testine göre homojen dağılım göstermeyen maddelere (1, 10, 12, 17, 19, 22, 27, 33, 35, 36, 42) ise non-parametrik testlerden Kruskal-Wallis-H (KWH) testi uygulanmıştır. Testin sonuçlarına göre; üstün yetenekliler eğitim programlarının içerik boyutu “*geniş kapsamlı tartışma konularına dayandırılmamıştır*” ve öğrenme ortamı “*öğrencilerin teknolojiyi daha fazla ve daha etkili kullanmasına olanak sağlar*” maddelerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık çıkmıştır ($p < .05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla bu maddelere Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Analizler neticesinde farklılığın, içerik “*geniş kapsamlı tartışma konularına dayandırılmamıştır*” maddesinde 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 1-5 yıl ve 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında ortaya çıktığı belirlenmiştir. Ayrıca bu maddede 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 1-5 yıl ve 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında da farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklılıkların ise 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler lehine olduğu görülmektedir. Buna göre, üstün yetenekliler eğitim programlarının içerik boyutu ile ilgili böyle olumsuz bir görüşe mesleki kıdemi fazla olan öğretmenlerin daha fazla katıldıkları söylenebilir. Bu durum, mesleki kıdemi fazla olan öğretmenlerin, üstün yetenekliler eğitim programlarının içerik boyutunun geniş kapsamlı tartışma konularına dayandırılması konusunda yetersiz olduğunu düşündüklerini ortaya çıkarmaktadır.

Analizler neticesinde farklılığın görüldüğü bir diğer madde olan öğrenme ortamı “*öğrencilerin teknolojiyi daha fazla ve daha etkili kullanmasına olanak sağlar*” da ise 1-5 yıl ve 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında, 1-5 yıl ve 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler lehine farklılığın olduğu belirlenmiştir. Buna göre de mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin BİLSEM’lerin öğrenme ortamının öğrencilerin teknolojiyi daha fazla ve daha etkili kullanmasına olanak sağladığı ile ilgili daha olumlu görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlerinin **branşlarına** göre yapılan varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 5’te yer almaktadır.

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin branşlarına göre üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlerinin karşılaştırıldığı anova testi sonucuna göre; Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitim “*öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine yardımcı olacak nitelikte değildir*”, “*öğrencilerin çeşitli projelerini gerçekleştirebilmeleri için fırsat ve imkan sağlar*”, “*öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak sağlar*”, “*öğrencilerin kendileri ile akranları arasındaki benzerlik ve ayrılıkları hoşgörülle karşılamalarına olanak tanır*”; öğrenme ortamları “*öğrencilerin bağımsız çalışma becerilerinin geliştirilmesine olanak sağlar*” ve

değerlendirme süreci “öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimleri hakkında bilgi toplamayı amaçlayan etkinliklerin yapılmasına fırsat verir” maddelerinde anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmüştür ($p < .05$).

Tablo 5. Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Branş Değişkenine Göre Varyans Analizi Sonuçları

M. No	Maddeler	Toplam		Homojenlik		Varyans		Fark (scheffe)
		\bar{X}	SS	Levene	p	F	p	
3	Öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerine olanak sağlar.	4,22	,67	3,258*	,002	1,114	,354	-
4	Öğrencilerin teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerine olanak sağlar.	3,98	,80	2,370*	,023	8,296	,000	-
5	Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine yardımcı olacak nitelikte değildir	1,67	,72	1,338	,232	2,458*	,018	-
7	Öğrencilerin çeşitli projelerini gerçekleştirebilmeleri için fırsat ve imkan sağlar.	4,41	,63	,884	,519	4,063*	,000	5-7
8	Öğrencilerin benlik algısı kazanmalarına yardımcı olur.	4,10	,66	2,114*	,042	1,989	,056	-
9	Öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak sağlar.	4,14	,74	1,756	,096	5,079*	,000	2-4, 2-5, 2-7
10	Öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına göre eğitim-öğretim süresinin belirlenmesine imkan tanımaz.	1,74	,72	2,694*	,010	2,403	,021	-
13	Öğrencilerin kendileri ile akranları arasındaki benzerlik ve ayrılıkları hoşgörülle karşılamalarına olanak tanır.	4,06	,73	,784	,601	3,186*	,003	2-5
14	Öğrencilerin yeteneklerini kullanarak geliştirdikleri ürünlerini ortaya koymalarına ve sergilemelerine olanak tanır.	4,37	,61	2,461*	,018	1,173	,318	-
15	Öğrencilerin sorumluluk kazanmalarını sağlar.	4,04	,81	2,053*	,048	,967	,456	-
16	Öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözebilmelerine katkı sağlar.	4,13	,71	4,157*	,000	1,831	,081	-
17	Geniş kapsamlı tartışma konularına dayandırılmamıştır.	2,54	,96	6,103*	,000	2,923	,006	-
20	Öğrencinin ilgi alanı dikkate alınarak belirlenmemiştir.	1,86	,69	3,885*	,000	2,426	,020	-
21	Bilgi yükü yerine, bilgi kazanma süreçlerine göre yapılandırılmıştır.	4,05	,74	3,260*	,002	1,217	,293	-
24	Öğrencileri motive edici olacak şekilde düzenlenmemiştir.	1,89	,78	2,265*	,029	,986	,442	-
25	Sosyal ve psikolojik yönden öğrencilerin iş birliğine açık bir şekilde düzenlenmiştir.	3,77	,81	3,823*	,001	1,500	,167	-
27	Öğrencilerin teknolojiyi daha fazla ve daha etkili kullanmasına olanak sağlar.	3,85	,82	3,532*	,001	5,512	,000	-
29	Öğrencilerin bireysel ya da grup halinde proje çalışmalarına destek verir.	4,42	,62	2,211*	,033	2,046	,049	-
33	Sanat dalında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkanı sağlar.	3,71	,79	4,503*	,000	8,485	,000	-
34	Öğrencilerin bağımsız çalışma becerilerinin geliştirilmesine olanak sağlar.	4,09	,67	1,691	,110	2,565*	,014	-
35	Yeni teknik, malzeme ve şekilleri kullanan ürünlerin geliştirilmesine imkan tanır.	3,91	,70	4,794*	,000	4,310	,000	-
36	Öğrencilerin kendi kendilerini yönlendirmelerine fırsat verir.	3,91	,75	2,176*	,036	1,403	,203	-
39	Öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinde daha aktif olmalarını sağlar.	4,29	,70	3,088*	,004	1,204	,300	-
41	Öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimleri hakkında bilgi toplamayı amaçlayan etkinliklerin yapılmasına fırsat verir.	4,07	,68	1,723	,103	2,965*	,005	-
42	Öğrencilerin gerçekleştirdikleri projelere göre yapılır.	3,69	,80	2,912*	,006	2,391	,021	-
43	Öğrencilerin kendini yenileme ve geleceğe dönük planlar yapmasına yardımcı olur.	4,05	,68	3,907*	,000	2,957	,005	-
46	Verilen dönütlerle öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonlarını artırır.	3,99	,69	2,510*	,016	1,584	,140	-

Anlamli farklilikin hangi gruplar arasin da oldugunu belirlemek amaciyla bu maddelere scheffe testi uygulanmistir. Scheffe testi sonuclari dikkate alindiginda, Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen egitim “*ogrencilerin cesitli projelerini gerceklestirebilmeleri icin firsat ve imkan saglar*” maddesine Bilişim Teknolojileri branşındaki öğretmenlerin Sanat branşındakilere göre daha fazla katıldıkları görülmektedir. Üstün yetenekliler eğitiminde Bilişim Teknolojileri dersinde Sanat derslerine göre, öğrencilerin çeşitli projelerini gerçekleştirebilmeleri için olanak sağlanabildiği için Bilişim Teknolojileri branşındaki öğretmenlerin bu görüşe daha fazla katıldıkları söylenebilir.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitim “*ogrencilerin iletisim becerilerini geliştirmelerine olanak saglar*” maddesine Türkçe branşındaki öğretmenlerin Fen ve Teknoloji, Bilişim Teknolojileri ve Sanat branşındakilere göre daha fazla katıldıkları belirlenmiştir. Türkçe dersinin diğer derslere göre iletişim becerilerini daha fazla kapsamasi, Türkçe branşındaki öğretmenlerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitimin öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak sağladığı görüşüne daha fazla katılmalarını etkilemiş olabilir. Bunun yanı sıra “*ogrencilerin kendileri ile akranlari arasındaki benzerlik ve ayriliklari hoşgörüyü karşılamalarına olanak tanir*” maddesine ise Türkçe branşındaki öğretmenlerin Bilişim Teknolojileri branşındakilere göre daha fazla katıldıkları da belirlenmiştir.

Analizler sonucunda, Levene testine göre homojen dağılım göstermeyen maddelere (3, 4, 8, 10, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 24, 25, 27, 29, 33, 35, 36, 39, 42, 43, 46) Kruskal-Wallis-H (KWH) testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitim “*ogrencilerin teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerine olanak saglar*”, “*ogrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına göre eğitim-öğretim süresinin belirlenmesine imkan tanımaz*”, “*ogrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözebilmelerine katkı saglar*”; içerik “*geniş kapsamlı tartışma konularına dayandırılmamıştır*”, “*ogrencinin ilgi alanı dikkate alınarak belirlenmemiştir*”; öğrenme ortamları “*ogrencilerin teknolojiyi daha fazla ve daha etkili kullanmasına olanak saglar*”; öğrenme-öğretme süreci “*ogrencilerin bireysel ya da grup halinde proje çalışmalarına destek verir*”, “*sanat dalında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkanı saglar*”, “*yeni teknik, malzeme ve şekilleri kullanan ürünlerin geliştirilmesine imkan tanir*”; değerlendirme süreci “*ogrencilerin kendini yenileme ve geleceğe dönük planlar yapmasına yardımcı olur*” maddelerinde anlamlı farklılık çıkmıştır ($p < .05$). Anlamli farklilikin hangi gruplar arasin da oldugunu belirlemek amaciyla bu maddelere Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Bu testin sonucunda; Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitim, “*ogrencilerin teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerine olanak saglar*”; öğrenme ortamları “*ogrencilerin teknolojiyi daha fazla ve daha etkili kullanmasına olanak saglar*”; öğrenme-öğretme süreci “*yeni teknik, malzeme ve şekilleri kullanan ürünlerin geliştirilmesine imkan tanir*” maddelerine Fen ve Teknoloji, Bilişim Teknolojileri ve Matematik gibi sayısal ağırlıklı branşlardaki öğretmenlerin sözel ağırlıklı branşlardaki öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmektedir. Bu durum, öğretmen görüşlerine göre sayısal ağırlıklı derslerde daha fazla; öğrencilerin teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerine,

teknolojiyi daha fazla ve daha etkili kullanmalarına olanak sağlandığı ve de yeni teknik, malzeme ve şekilleri kullanarak ürünleri geliştirebilmelerine imkan tanındığı şeklinde yorumlanabilir.

Ayrıca içerik “geniş kapsamlı tartışma konularına dayandırılmamıştır” maddesine sözel ağırlıklı branşlardaki öğretmenlerin sayısal ağırlıklı branşlardaki öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları belirlenmiştir. Tartışma konularına daha fazla yer verildiği düşünülen sözel ağırlıklı derslerde eğitim veren öğretmenlerin içeriğin geniş kapsamlı tartışma konularına dayandırılmadığına daha fazla katılmış olmaları, içerikle ilgili eksikliklerin olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Bununla birlikte, öğrenme-öğretme süreci “öğrencilerin bireysel ya da grup halinde proje çalışmalarına destek verir” maddesine Fen ve Teknoloji, Bilişim Teknolojileri branşlarındaki öğretmenlerin Matematik, Türkçe, Sosyal Bilgiler, İngilizce ve Sanat branşlarındaki öğretmenlere göre daha fazla katılmış olmaları diğer bir bulgudur. Araştırma kapsamında Fen ve Teknoloji, Bilişim Teknolojileri branşlarındaki öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinin öğrencilerin bireysel ya da grup halinde proje çalışmalarına destek verdiğini daha fazla düşünmeleri, derslerinde proje çalışmalarına yönelik etkinliklere daha fazla yer verdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğrenme-öğretme süreci “sanat dalında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkanı sağlar” maddesine ise Sanat ve Rehberlik branşlarındaki öğretmenlerin diğer branşlardaki öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları belirlenmiştir. Bu branşlardaki öğretmenlerin sanat dalı ile ilgili etkinliklerin uygulanmasına yönelik böyle bir görüşe daha fazla katılmış olmaları Sanat derslerinin içeriği ve Rehberlik dersinin yönlendirme boyutu göz önüne alındığında, doğal bir bulgu olarak görülmektedir.

2. Öğretmenlerin Üstün Yetenekliler Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular, Tablo 6’da sunulmuştur. Öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin dağılımları incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 71,4 gibi bir oranla çoğunluğunun, üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde en fazla “Bilim ve Sanat Merkezinin fiziki ortam şartları ile ilgili sorunlar”la karşılaştıkları görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin çoğunluğunun karşılaştıkları sorunların, “öğrencilerin devamsızlığı ile ilgili” (% 71,1) de yaşandığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğunun karşılaştığı diğer sorunlar arasında “hizmet içi eğitimin yetersizliği ile ilgili yaşanan sorunlar” (% 55,3), “yöntemeliğin olmamasından kaynaklı sorunlar” (% 53,2) ve “velilerin, öğrencilerin eğitimiyle ilgili beklentilerine yönelik yaşanan sorunlar” (% 51,3) yer almaktadır. Araştırma kapsamında BİLSEM’lerde görev yapan bazı öğretmenlerin üstün yetenekliler

eğitiminde karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşlerine kendi ifade şekilleriyle aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Üstün Yetenekliler Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar

Sorunlar	f	%
Fiziki ortam şartları	227	71,4
Araç-gereç eksikliği	149	46,9
Devamsızlık	226	71,1
Hizmet içi eğitim yetersizliği	176	55,3
Etkinlik hazırlama	117	36,8
Değerlendirme boyutu	82	25,8
İletişim	48	15,1
Velilerin beklentileri	163	51,3
Öğretmen eksikliği	154	48,4
Öğretmenlerin eğitim yetersizlikleri	115	36,2
Örgün eğitim öğretmenleriyle iletişimleri	100	31,4
Örgün eğitim öğretmenlerinin BİLSEM ile etkileşim eksiklikleri	108	34,0
BİLSEM'lerin tanıtılmaması	120	37,7
Yönetmeliğin olmaması	169	53,2
Toplam		*

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Bilim ve Sanat Merkezinin fiziki ortam şartları ile ilgili sorunlar ile ilişkili olarak, öğretmenlerin;

“Binaların okul olarak tasarlanmamış olması”

“BİLSEM’ler tip binaya uygun değil, ayrıca mevcut binalar eğitimin işlevselliğini sekteye uğrattıyor.”

“Laboratuvarın ve birimlerin yetersizliği”

“Sanat ve spor dallarında tanulamaların yapılamaması”

“Spor salonlarının olmaması”

Öğretmenler araştırmanın bulgularında ortaya çıkan; üstün yetenekliler eğitimine yönelik, öğrenme-öğretme sürecinin “spor dalında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkanı sağladığı” görüşüne katılmadıkları gibi, üstün yetenekliler eğitiminde karşılaştıkları sorunlarda bu durumu ayrıca belirttikleri görülmektedir. Dolayısıyla bu bulguların birbirini desteklediği söylenebilir.

Öğrenme ortamında araç-gereç ile ilgili eksikliklerden kaynaklanan sorunlarla ilişkili olarak, öğretmenlerin;

“Bazı modern cihazlar pahalı alamıyoruz.”

“Deney araç-gereçlerinin temininde zorluklar yaşıyoruz.”

“BİLSEM’lerinin ülkemizde tam olarak yapısı, işleyişi, görevleri toplumumuzca bilinmemektedir. Bakanlık ilgilenmemektedir. Bina sıkıntısı, eğitim araç-gereç sıkıntısı, mali sıkıntı bulunmaktadır.”

Öğrencilerin devamsızlığı ile ilgili yaşanan sorunlarla ilişkili olarak, öğretmenlerin;

“SBS, LYS gibi sınavlar; öğrencilerin etütlere, dershaneye gitmeleri büyük etken”

Velilerin, öğrencilerin eğitimiyle ilgili beklentilerine yönelik yaşanan sorunlarla ilişkili olarak, öğretmenlerin;

“Velilerin merkezden beklentileri farklı olabiliyor. Etüt ya da dersane gibi çalışmasını beklemek gibi”

“Velilerin birçoğu BİLSEM’leri etüt merkezi gibi algılayarak sınav sistemine paralel eğitim verme beklentisindedir.”

Yöntemeliğin olmamasından kaynaklı sorunlarla ilişkili olarak, öğretmenlerin;

“Merkezlerin belli program ve düzenlemelerinin yapılmamış olması”

“Yönetmeliğin olmaması” ifadeleri mevcuttur.

Bunların yanı sıra, öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitiminde en az öğrencilerle iletişim konusunda sorunlar (% 15,1) yaşadıkları belirlenmiştir. Bu durum, Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin öğrencilerle iletişimlerinin olumlu yönde olduğunu göstermektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları, BİLSEM’lerde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik öğretmen görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Sezginsoy (2007)’un yaptığı çalışmada da öğretmenler merkezlerdeki eğitim-öğretim durumunun belirtilen niteliklere uygun olarak gerçekleştirildiğine “katıldıklarını” ifade etmişlerdir. Diğer bir deyişle; merkez öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimini gerçekleştirmek için öğrencileri yeni fikirler üretmeye teşvik ettikleri, derslerde öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine imkan sağladıkları, öğrendiklerini gerçek yaşamla ilişkilendirdikleri, derste öğrencilere bir konuyu derinlemesine çalıştırdıkları, öğrencilere konuları keşif yoluyla ve sorgulayarak öğrettikleri, öğrencileri proje çalışmalarına yönettikleri v.s. sonucuna varılmıştır. Koçal, Kanar, Ermiş ve Pınar-Kanar (2009)’ın çalışmalarında ise mülakat ile BİLSEM öğretmenlerinden alınan verilerden, toplumda “Üstün yetenek eğitimi” bilincinin oluşturulmasının en önemli ihtiyaç olduğu ve Milli Eğitim Bakanlığı, üniversiteler ve BİLSEM işbirliği ile üstün yeteneklilere yönelik kalıcı eğitim programlarının geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitimin öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarına yardımcı olduğu görüşüne öğretmenlerin daha fazla katılmaları dikkat çekici bir sonuçtur. Öyle ki üstün yetenekli çocuklar, toplumla bütünleşme sürecini okullarında yaşarken, yeteneğinin bilincinde olarak BİLSEM’lerde kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda çalışma, üretme olanağına sahip olmaktadır (Baykoç Dönmez, 2004). Baykoç Dönmez (2004)’in ortaya koyduğu bu durum, bulunan sonucu destekleyici türdendir.

Öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımlarına ilişkin bulgular incelendiğinde; üstün yetenekliler eğitim programları içeriğinin, geniş kapsamlı tartışma konularına dayandırılmadığı görüşüne 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin 1-5 yıl ve 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmektedir. Bununla birlikte, öğrenme ortamının öğrencilerin teknolojiyi daha fazla ve daha etkili kullanmasına olanak sağladığı görüşüne ise 1-5 yıl ve 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları ortaya çıkmıştır. Kontaş (2009)'ın çalışmasında ise üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda, kıdemi beş yıl ve daha fazla olan katılımcıların, 1-2 yıllık kıdeme sahip katılımcılara göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlerinin branşlarına göre dağılımlarına ilişkin bulgular değerlendirildiğinde; Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitimin öğrencilerin çeşitli projelerini gerçekleştirebilmeleri için fırsat ve imkan sağladığı görüşüne Bilişim Teknolojileri branşındaki öğretmenlerin Sanat branşındakilere göre daha fazla katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitimin öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak sağladığı görüşüne Türkçe branşındaki öğretmenlerin Fen ve Teknoloji, Bilişim Teknolojileri ve Sanat branşındakilere göre daha fazla katıldıkları ortaya çıkmıştır. Türkçe branşındaki öğretmenlerin ayrıca, Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitimin öğrencilerin kendileri ile akranları arasındaki benzerlik ve ayrılıkları hoşgörüyü karşılamalarına olanak tanıdığı görüşüne de Bilişim Teknolojileri branşındakilere göre daha fazla katılmış olmaları diğer bir sonuçtur. Ayrıca, Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitimin öğrencilerin teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerine olanak sağladığı, öğrenme ortamlarının öğrencilerin teknolojiyi daha fazla ve daha etkili kullanmasına olanak sağladığı, öğrenme-öğretme sürecinin yeni teknik, malzeme ve şekilleri kullanan ürünlerin geliştirilmesine imkan tanıdığı görüşlerine Fen ve Teknoloji, Bilişim Teknolojileri ve Matematik gibi sayısal ağırlıklı branşlardaki öğretmenlerin sözel ağırlıklı branşlardaki öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları sonucuna varılmıştır. Fen dersinin amacı, doğal dünyanın anlaşılması ve açıklanmasını sağlamaktır. Teknolojinin amacı ise, insanların istek ve ihtiyaçlarını karşılamak için doğal dünyada değişiklikler yapmaktır. Bu değişikliği yapabilenler ise, üstün yetenekli bireylerdir (Aktepe ve Aktepe, 2009). Bu durum, araştırmanın sonuçlarında ortaya çıkan Fen ve Teknoloji branşındaki öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitiminde teknolojiyle ilgili görüşlere daha fazla katılmalarını açıklayıcı niteliktedir.

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluğunun, üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde en fazla Bilim ve Sanat Merkezlerinin fiziki ortam şartları ile ilgili sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Benzer olarak Sezginsoy (2007)'ün araştırmasında da, öğretmenlerin merkezlerdeki fiziksel donanım durumunun yeterli bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir deyişle; merkez öğretmenleri merkezlerin bina donanım durumlarını, materyal, malzeme, oyun aracı, oyun alanı,

bilgisayar, kütüphane kaynak durumlarını yeterli bulmadıkları sonucuna varılmıştır. Tantay (2010)'ın araştırmasının sonuçlarında da öğretmen görüşleri BİLSEM'lerde fiziki olarak birçok eksiklikler bulunduğu yönündedir. Dolayısıyla bu sonuçların araştırmanın sonuçlarını desteklediği görülmektedir.

Bununla birlikte öğretmenlerin çoğunluğunun karşılaştıkları sorunların, öğrencilerin devamsızlığı ile ilgili de yaşandığı belirlenmiştir. Sezginsoy (2007)'un araştırmasında ortaya çıkan diğer bir sorun da öğrencilerin OKS sınavlarına hazırlanmaları, merkeze düzenli olarak devam etmeyişleri ve bu yüzden eğitim-öğretimin aksamasıdır. Eğitim-öğretimin aksayışı beraberinde BİLSEM'lerdeki eğitimin en üst aşaması olan proje üretiminin gerçekleşmemesi sorununu doğurmaktadır.

Öğretmenlerin çoğunluğunun karşılaştığı diğer sorunlar arasında ise hizmet içi eğitimin yetersizliği ile ilgili yaşanan sorunlar, yönetmeliğin olmamasından kaynaklı sorunlar ve velilerin, öğrencilerin eğitimiyle ilgili beklentilerine yönelik yaşanan sorunlar yer almaktadır. Özkan (2009)'ın çalışmasında da BİLSEM'lerde uygulanan programın MEB tarafından hazırlanıp üniversiteler ve TÜBİTAK gibi kurumlar tarafından zenginleştirilmesine ihtiyaç duyulduğu, BİLSEM'lerin yönetmelik yerine yönergeye dayalı yürütülmesinin sorun yarattığını, öğretmen ve yöneticilerin gelişimlerine katkı sağlayacak; üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim seminerlerini yeterli bulmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Sezginsoy (2007)'un araştırmasının sonuçları ise eğitim-öğretim durumuna yönelik karşılaşılan sorunların, öğretmenlerin yeterli hizmet içi eğitimi alamadıkları, bu yüzden merkezlerde üstün yetenekli öğrencilere yönelik nasıl bir eğitim uygulamaları gerektiği konusunda ne yapacaklarını bilemedikleri hususunda olduğunu göstermektedir. Bu soruna paralel olarak belirtilen problem, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik takip edecekleri düzenli bir eğitim programının olmayışdır. Görüldüğü üzere çalışmaların sonuçları birbirine benzer niteliktedir.

Bunların yanı sıra, öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitiminde en az öğrencilerle iletişim konusunda sorunlar yaşadıkları sonucuna da ulaşılmıştır. Tantay (2010)'ın araştırmasında da öğretmenlerin tamamının özel veya üstün yetenekli öğrencileri anlayabildiği ve onlarla iyi iletişim kurabildikleri sonucuna ulaşılması, araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Bu sonuçların yanı sıra; Koçal, Kanar, Ermiş ve Pınar-Kanar (2009)'ın araştırmalarında ise öğrenciler sağlıklı iletişim kurma rehberliğine ihtiyaç duyduklarını belirtmişler ve bu durum, öğrencilerin aile ve okul ortamında anlaşılma güçlüğü yaşamalarına bağlanmıştır.

Araştırma sonunda elde edilen bulgular ışığında; üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik öğretmen görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu söylenebilir. Ancak, araştırma kapsamındaki öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitimde karşılaştıkları sorunlar göz önünde bulundurularak programlara, öğretmenlere ve araştırmacılara şu önerilerde bulunulması uygun görülmüştür;

- ✓ BİLSEM'lerde gerçekleştirilen eğitim programları öğrencilerin bireysel ihtiyaçları göz önüne alınarak geliştirilmeli ve değerlendirilmelidir. Bu süreç

esnasında üniversitelerle işbirliği sağlanmalı, üstün yeteneklilik konusunda uzman kişi, kurum ve kuruluşlardan destek alınmalıdır.

- ✓ BİLSEM yönergesi değiştirilmeli, yönetmelik hazırlanmalıdır.
- ✓ BİLSEM’lerde öğrencilerin daha fazla zaman geçirebilmesi ve devamlılığının da artırılabilmesi için BİLSEM’leri örgün eğitim kurumu haline getirilecek şekilde yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- ✓ Bilim ve Sanat Merkezlerinin fiziki ortamları, araç-gereç yeterlilikleri yeniden gözden geçirilmelidir. Teknik ve içerik olarak yerel ve bireysel özelliklere uygun materyal, malzeme, araç-gereç hususunda Türkiye’de yer alan tüm merkezlere düzenli, yeterli ve eşit olarak kaynak sağlanmalıdır.
- ✓ BİLSEM’lerde spor dalında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinliklere daha fazla yer verilmelidir.
- ✓ BİLSEM’lerin gerek proje çalışmaları için gerekse merkezlerin fiziki donanımlarının istenilen niteliklerde olması için düzenli bir gelir kaynağına sahip olması gereklidir. Böylece merkezde öğrenciler için fizik, kimya, biyoloji, matematik, müzik, resim ve dil laboratuvarlarının veya disiplin alanlarının öğretimini kolaylaştıracak uygun ortamlar oluşturulmalıdır.
- ✓ Öğretmenlere üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda periyodik olarak hizmet içi eğitim verilmelidir. Hizmet içi eğitim öncesi merkezlerdeki öğretmenlerin ihtiyaçları göz önüne alınarak hizmet içi eğitim seminerlerinin içerikleri hazırlanmalıdır. Hizmet içi programlarının uygulanması ve değerlendirilmesinde üniversitelerden destek alınmalıdır.
- ✓ Gerek branşlar bazında, gerekse karma şekilde düzenlenecek hizmet içi eğitim etkinliklerine yönelik çalışmaların yapılmasının, öğretmenlerin bu yöndeki performanslarını ne yönde artıracığına ilişkin çalışmalara yer verilebilir.
- ✓ BİLSEM’lerin karşılaşılabileceği ve karşılaştığı problemlerin çözümünde velilerden daha fazla faydalanılmalıdır. Ayrıca BİLSEM’lerin velileriyle olan işbirliğini güçlendirecek çalışmalar yapılmalıdır.
- ✓ Merkezlerin tanıtım konusunda yetersiz kaldığını görülmektedir. Merkezler özellikle öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumları ve velilere yönelik tanıtım seminerleri düzenlemeli, kendilerini tanıtmalıdır.
- ✓ Öğretmen eğitimiyle veya üstün yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili olarak karşılaştırmalı deneysel çalışmaların yapılması bu alana hizmet etmede oldukça yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aktepe, V. ve Aktepe, L. (2009). Fen ve teknoloji öğretiminde kullanılan öğretim yöntemlerine ilişkin öğrenci görüşleri: Kırşehir BİLSEM örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1): 69-80.
- Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekliler, Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Babaeva, J. D. and Voiskounsky, A. E. (2002). IT- Giftedness in children and adolescents. *Educational Technology & Society*, 5 (1): 154-162.

- Baykoç Dönmez, N. (2004). Bilim sanat merkezlerinin kuruluşu ve isleyişinde yapılması gereken düzenlemeler. *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Çatalbaş, A. S. (1998). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yetkinlik Beklentileri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli: Türkiye.
- Dönmez, N. B. ve Kurt, Z. Ş. (2004). Bebeklik ve okul öncesi dönemde üstün yetenekli çocukların ve ailelerinin yönlendirilmesi. *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi (23-25 Eylül 2004)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Freeman, J. (1985). *The Psychology of Gifted Children, Perspectives on Development and Education*. Suffolk: John Wiley and Sons Ltd.
- Heller, K. A. and Schofield, N. J. (2008). Identification And Nurturing The Gifted From An International Perspective. Steven I. Pfeiffer (Ed.), *Handbook of Giftedness in Children*. ISBN: 978-0-387-74399-8, Springer Science+Business Media Pres.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Koçal, Z. D., Kanar, E., Ermiş, S. ve Pınar Kanar, K. (2009). Bilim ve sanat merkezine devam eden üstün yetenekli öğrencilerin temel ihtiyaçları: Amasya örneği. *Üstün Yetenekli Çocuklar II. Ulusal Kongresi Yeni Açılımlar/25-27 Mart 2009*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kontaş, H. (2009). Bilsem Öğretmenlerinin Program Geliştirme İhtiyaçlarına İlişkin Geliştirilen Programın Etkililiği. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Ankara: Türkiye.
- MEB. (2007). *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*.
- Özkan, D. (2009). Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Örgütsel Etkinliği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara: Türkiye.
- Renzulli, J. S. (1986). *The Tree Ring Conception of Giftedness: A Developmental Model for Creative Productivity*. Cambridge: University of Cambridge Press.
- Sezginsoy, B. (2007). Bilim ve Sanat Merkezi Uygulamasının Değerlendirilmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Balıkesir: Türkiye.
- Tantay, Ş. (2010). Özel veya Üstün Yetenekli Çocuklara Eğitim Veren Okul ve Merkezlerin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul: Türkiye.

EK-1

I. Kişisel Bilgiler:

1. Cinsiyetiniz

01 () Erkek 02 () Kadın

2. Mesleki Kıdeminiz

01 () 1-5 yıl 02 () 6-10 yıl 03 () 11- 15 yıl 04 () 16-20 yıl 05 () 21 yıl ve üzeri

3. Branşınız

01() Matematik 02() Türkçe 03() Sosyal Bilgiler 04() Fen ve Teknoloji

05() Bilişim Teknolojileri 06() İngilizce 07() Sanat Dersleri 08() Rehberlik

II. Aşağıdaki maddeleri okuyarak, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki üstün yetenekli öğrencilerin eğitim programlarına ilişkin görüşlerinize yönelik size uygun olan yeri (x) şeklinde işaretleyiniz.

Maddeler	Tamamen katılmıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılmıyorum	Katılıyorum	Hiç katılmıyorum
<i>(Kazanımlar)- Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitim,</i>					
1. Öğrencilerin yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesine olanak sağlar.					
2. Öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarına yardımcı olur.					
3. Öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerine olanak sağlar.					
4. Öğrencilerin teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerine olanak sağlar.					
5. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine yardımcı olacak nitelikte değildir .					
6. Öğrencilerin bilimsel çalışma disiplini edinmelerine imkan sağlar.					
7. Öğrencilerin çeşitli projelerini gerçekleştirebilmeleri için fırsat ve imkan sağlar.					
8. Öğrencilerin benlik algısı kazanmalarına yardımcı olur.					
9. Öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak sağlar.					
10. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına göre eğitim-öğretim süresinin belirlenmesine imkan tanımaz .					
11. Öğrencilerin geleceğe yönelik düşünceleri, tahminde bulunmaları ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtılmalarını sağlar.					
12. Öğrencilerin sorunlara farklı yaklaşım ve çözüm bulma becerilerini geliştirmeye yardımcı olur.					
13. Öğrencilerin kendileri ile akranları arasındaki benzerlik ve ayrılıkları hoşgörüyü karşılamalarına olanak tanır.					
14. Öğrencilerin yeteneklerini kullanarak geliştirdikleri ürünlerini ortaya koymalarına ve sergilemelerine olanak tanır.					
15. Öğrencilerin sorumluluk kazanmalarını sağlar.					
16. Öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözebilmelerine katkı sağlar.					
<i>İçerik,</i>					
17. Geniş kapsamlı tartışma konularına dayandırılmamıştır .					
18. Konulara çeşitli disiplinler açısından yer verilmesine imkan sağlar.					
19. Öğrenci tarafından seçilmiş konunun derinlemesine öğrenimine imkan sağlar.					
20. Öğrencinin ilgi alanı dikkate alınarak belirlenmemiştir .					
21. Bilgi yükü yerine, bilgi kazanma süreçlerine göre yapılandırılmıştır.					
22. Öğrencilerin temel becerileri ve yüksek düzeyli düşünme becerilerinin bütünleştirilmesini sağlar.					
<i>Öğrenme Ortamları,</i>					
23. Öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini destekleyen çağdaş eğitim araç ve gereçleriyle donatılmıştır.					
24. Öğrencileri motive edici olacak şekilde düzenlenmemiştir .					
25. Sosyal ve psikolojik yönden öğrencilerin iş birliğine açık bir şekilde düzenlenmiştir.					
26. Öğrenciler açısından ilginç ve eğlenceli duruma getirilmemiştir .					
27. Öğrencilerin teknolojiyi daha fazla ve daha etkili kullanmasına olanak sağlar.					
<i>Öğrenme-Öğretme Süreci,</i>					

28. Öğrencilerin üst bilişsel düşünme becerilerini geliştirmesini sağlayan etkinliklerin planlanmasına ve uygulanmasına imkan verir.					
29. Öğrencilerin bireysel ya da grup halinde proje çalışmalarına destek verir.					
30. Öğrencilerin ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazanmalarına olanak sağlar.					
31. Öğrencilerin bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetişmelerine olanak sağlar.					
32. Öğrencilerin sınıf dışı kaynaklardan yararlanabilmesine fırsat vermez .					
33. Sanat dalında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkanı sağlar.					
34. Öğrencilerin bağımsız çalışma becerilerinin geliştirilmesine olanak sağlar.					
35. Yeni teknik, malzeme ve şekilleri kullanan ürünlerin geliştirilmesine imkan tanır.					
36. Öğrencilerin kendi kendilerini yönlendirmelerine fırsat verir.					
37. Öğrencide kaygı ve stres yaratır.					
38. Spor dalında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkanı sağlar.					
39. Öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinde daha aktif olmalarını sağlar.					
40. Günlük hayatla ilişkili öğeleri kapsayan etkinlikleri içermez .					
Değerlendirme Süreci,					
41. Öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimleri hakkında bilgi toplamayı amaçlayan etkinliklerin yapılmasına fırsat verir.					
42. Öğrencilerin gerçekleştirdikleri projelere göre yapılır.					
43. Öğrencilerin kendini yenileme ve geleceğe dönük planlar yapmasına yardımcı olur.					
44. Öğrencilerin bilgi ve yeteneklerinin açığa çıkmasında etkili değildir .					
45. Öğrencilerin nasıl değerlendirileceklerini açıklayan ölçütler sunar.					
46. Verilen dönütlerle öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonlarını artırır.					
47. Öğrencilerin çok yönlü değerlendirilmesine olanak sağlar.					

III. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde karşılaştığımız sorunlar nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- 01 () Bilim ve Sanat Merkezinin fiziki ortam şartları ile ilgili sorunlar (belirtiniz).....
- 02 () Öğrenme ortamında araç-gereç ile ilgili eksikliklerden kaynaklanan sorunlar (belirtiniz).....
- 03 () Öğrencilerin devamsızlığı ile ilgili yaşanan sorunlar (belirtiniz).....
- 04 () Hizmet içi eğitimin yetersizliği ile ilgili yaşanan sorunlar (belirtiniz).....
- 05 () Etkinlik hazırlamada rastlanan sıkıntılar (belirtiniz).....
- 06 () Öğrencileri değerlendirme boyutunda yaşanan sorunlar (belirtiniz).....
- 07 () Öğrencilerle iletişim konusunda yaşanan sorunlar (belirtiniz).....
- 08 () Velilerin, öğrencilerin eğitimiyle ilgili beklentilerine yönelik yaşanan sorunlar (belirtiniz).....
- 09 () Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin sayılarındaki eksiklikten dolayı yaşanan sorunlar (belirtiniz).....
- 10 () Öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitimiyle ilgili yetersizliklerinden kaynaklı sorunlar (belirtiniz).....
- 11 () Öğrencilerin örgün eğitim gördüğü okullarındaki öğretmenleriyle iletişimi konusunda yaşanan sorunlar (belirtiniz).....
- 12 () Öğrencilerin örgün eğitim gördüğü okullarındaki öğretmenlerinin Bilim ve Sanat Merkezleriyle etkileşim eksikliğinden kaynaklanan sorunlar (belirtiniz).....
- 13 () Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrenci, veli ve öğretmenlere yeterince tanıtılmaması ile ilgili yaşanan sorunlar (belirtiniz).....
- 14 () Yönetmeliğin olmamasından kaynaklanan sorunlar(belirtiniz).....
- Diğer(belirtiniz).....

Views of Teachers about Gifted Curriculum (Case of BİLSEM)

Ass.Prof.Dr. İbrahim Yaşar KAZU
Firat University-Turkey
ibrahimykazu@gmail.com

Cem ŞENOL (M.A. Stud.)
Firat University-Turkey
cemsenol023@gmail.com

Extended Abstract

Problem and Purpose: Recently, taking some basic conditions of our country into consideration, such as the present economic, social, cultural and educational facilities, models that are applied in different countries were examined for the purpose of reaching a greater number of gifted children, practicability of these models in our country was discussed, the large-scaled national and international studies being performed on this subject were reviewed and a new model was developed. This model that is called Science and Art Center (BİLSEM) is an educational establishment, which was opened for the purpose of enabling the gifted students that attend preschool, elementary and secondary education institutions to be aware of their personal talents, develop their capacities and use them ultimately, in such a way not to prevent their education in formal training institutions. A curriculum aimed at gifted individuals is applied in BİLSEMs and this program is approached within the scope of the instructions of Science and Art Centers. However, the fact that there is not a regulation regarding this subject yet and there is not a program in centers just like in the formal education makes the necessity of determining the opinions aimed at the curriculum for gifted individuals that is performed in BİLSEMs and given place only in the context of a regulation a current issue. At this point; assignment of teachers rendering service in BİLSEMs during the practice stages of programmes makes their opinions about the curriculum aimed at the gifted students important. It makes it so important that the determination of the satisfaction of teachers with the program and the difficulties encountered during the practice could be enabled by receiving the opinions of teachers. Considering these opinions, the manifestation of the teachers opinions regarding the curriculum of the gifted students was perceived as a problem. This study was performed in an attempt to determine the opinions of teachers rendering service in BİLSEMs, regarding the curriculum of the gifted students.

Method and Materials: Survey method was used in this descriptive study. The population is consisted of 675 teachers rendering service in 61 Science and Art Centers in Turkey, during the school year of 2010-2011. The sample of the study, on the other hand, is consisted of teachers rendering service in 24 Science and Art Centers, which were randomly selected from 61 Science and Art Centers in Turkey. In the study, a survey, which is consisted of items regarding the personal information of teachers, their opinions about the curriculum of the gifted students and the problems they encounter, prepared by the researcher and tested in terms of validity-reliability, was used as the

data collection tool. Although this data collection tool was sent to the whole sample, only 318 of the teachers participated in the study. The techniques of frequency, percentage, arithmetic mean and the variance analysis, t-test, Kruskal Wallis-H (KWH), Mann Whitney U (MWU) and scheffe tests were used for the analyses of the data.

Results: As a result of the analyses, it was revealed that the teachers opinions regarding the curriculum of the gifted students performed in BİLSEMs were positive, in general. It was determined that teachers generally agree with the opinions regarding curriculum of the gifted students performed in BİLSEMs. According to the study findings; it was revealed that teachers considerably agree with the opinion that the education provided in BİLSEMs enables students to be aware of their own personal talents. Examining the findings regarding the problems encountered by teachers in the education of the gifted students, it was determined that majority of teachers encounter with problems regarding the physical medium conditions of BİLSEMs. Besides, it was also determined that problems encountered by the majority of teachers are also related with absence of students. In addition to these, it was also concluded that teachers experience the minimum problem regarding the communication with students in the education of the gifted students. In line with these conclusions, the curriculum performed in BİLSEMs shall be improved by taking the personal requirements of students into consideration and both the physical medium and equipment adequateness of BİLSEMs shall be revised.

According to these results the physical environments of Art and Science Centers, competencies of tools should be revised. In addition, the legal arrangements should be done to increase relay more time and continuity of the students in the Science and Art Centers.

Keywords: Giftedness, Education of the Gifted Students, Science and Art Centers

